

LESKOVAC

Analiza resursa i privrede u oblasti drvne industrije

Mart 2016.

Anketu sprovela
Agencija za lokalni ekonomski razvoj

Sadržaj:

I UVOD	2
II METODOLOGIJA	2
III PODACI O ŠUMSKIM I DRVNIM RESURSIMA NA TERITORIJI GRADA LESKOVCA	3
3.1 Šumski resursi grada Leskovca	3
3.2 Stanje šuma	3
IV. PODACI O SEKTORU PRERADE DRVETA NA TERITORIJI GRADA LESKOVCA.....	4
4.1 Privredna struktura sektora.....	4
4.2 Privredna društva (preduzeća).....	4
4.3 Preduzetnici	5
4.4 Makroekonomski pokazatelji	6
4.5 Investicije u drvoprerađivačkom sektoru	6
4.6 Ljudski i obrazovni resursi	8
V ZAKLJUČCI I PREPORUKE.....	9

I UVOD

Predstavnici 46 lokalnih samouprava sa jugoistoka i jugozapada Srbije, među kojima je i grad Leskovac, aktivno su učestvovali u procesu koji ima za cilj oživljavanje proizvodnje nameštaja od masivnog drveta uz podršku USAID Projekta održivog lokalnog razvoja i Programa Evropski PROGRES, a sve u cilju izrade Akcionog plana za pozicioniranje Srbije kao zemlje izvoznice nameštaja od masivnog drveta. Spremnost da pomognu u ponovnom pokretanju drvoprerađivačke industrije istakle su i Privredna komora Srbije i Razvojna agencija Srbije koje su takodje potpisnice Pisma o namerama, uručenog predstavnicima lokalnih samouprava.

Osnovni cilj je prebacivanje fokusa sa rezane građe i drugih poluproizvoda od drveta na finalne proizvode, sa visokom dodatom vrednošću. Sa svoje strane, državne institucije treba da obezbede povoljan pravni i finansijski ambijent za ona preduzeća u sektoru koja žele da povećaju svoj izvoz i otvore nova radna mesta. Istovremeno, javna preduzeća treba da omoguće bolje, efikasnije, korišćenje nacionalnih drvnih resursa, dajući prioritet proizvođačima proizvoda sa najvišim stepenom obrade, namenjenih izvozu.

S tim u vezi, Agencija za lokalni ekonomski razvoj je u novembru i decembru 2015. godine, posetila 90 firmi iz oblasti drvne industrije i sproveda anketu među njima. Upitnici su sačinjeni od strane stručnog tima USAID projekta održivog lokalnog razvoja i sadrže podatke o šumskim i drvnim resursima i podatke o privredi sektora prerade drveta.

II METODOLOGIJA

Ciljna grupa anketiranja bila su evidentirana preduzeća i preduzetničke radnje u bazi Agencije za privredne registre koje se bave preradom i obradom drveta. Anketom je obuhvaćeno ukupno 90 mikro preduzeća, malih i srednjih preduzeća i preduzetnika.

Istraživanje je vršeno metodom "lice u lice" u prostorijama anketiranih privrednika. Prosečno trajanje intervjua je 15 minuta. Kako bi se podstakli kompletni i iskreni odgovori, privrednici su najpre uvereni da se ovaj izveštaj neće pozivati na konkretne firme, te da će formulari upitnika ostati poverljivi.

U narednim mesecima, uz podršku USAID Projekta i Evropskog PROGRES-a, grad Leskovac će sa privrednicima drvne industrije razviti akcioni plan koji će obuhvatiti sve kratkoročne i dugoročne mere potrebne za poboljšanje proizvodnje u sektoru, povećanje izvoza i otvaranje novih radnih mesta. U sprovođenju Akcionog plana učestvovaće predstavnici lokalnih samouprava, poslovnog sektora i nadležnih državnih institucija, uz podršku USAID Projekta održivog lokalnog razvoja i programa Evropski PROGRES.

III PODACI O ŠUMSKIM I DRVNIM RESURSIMA NA TERITORIJI GRADA LESKOVCA

3.1 Šumski resursi grada Leskovca

Grad Leskovac prostire se na površini od 1025 km² na kojoj živi 144.206 stanovnika. Pod šumama je 36.622,45 ha što čini 32,3% ukupne površine grada. Procenat šumovitosti je veći u Leskovcu nego na teritoriji Centralne Srbije i Vojvodine. Prosečna dubeća zapremina šuma je 251,1m³/ha a prosečan prirast šuma je 5,6 m³/ha. Obim seča šuma na godišnjem nivou je 44.695 m³.

U tabeli su prikazani podaci pošumljene i posečene drvene mase za 2014.godinu.

Tabela 1:

Pošumljene površine i posečena drvena masa, 2014.			
		Opština	Udeo u Srbiji (%)
Ukupna površina opštine (ha)		102,50	0,12
Obrasla šumska površina (ha)		35,90	1,65
Pošumljeno u šumi (ha)	Lišćarima	7,49	1,28
	Četinarima	0,50	0,24
Pošumljeno van šume (ha)	Lišćarima	30,87	26,38
	četinarima	6,73	4,58
Posečena drvena masa – ukupno (m ³)	Lišćara	42,87	1,87
	Četinara	1,82	0,48
Posečan drvena masa – tehničko drvo (%)	Lišćara	27	79,41
	četinara	51	82,26

3.2 Stanje šuma

Prema poreklu šumske sastojine, najviše su zastupljene izdanačke prirodne šume, čak 48,71% i visoke prirodne šume 44,18%. Samo je 7,11% veštački podignutih šuma. Ako posmatramo vlasništvo šuma, najzastupljenije su šume u privatnom vlasništvu – 65,3%. U strukturi privatnog vlasništva nad šumama, izdaničke prirodne šume čine skoro 59% šuma, dok u strukturi državnog vlasništva 60% čine visoke prirodne šume. Kada razmatramo stanje državnih šuma po gazdinskim jedinicama, najveće su površine Kukavice i Kačer-Zeleničje.

IV. PODACI O SEKTORU PRERADE DRVETA NA TERITORIJI GRADA LESKOVCA

4.1 Privredna struktura sektora

Na teritoriji grada Leskovca evidentirana je 191 firma u oblasti drvoprerađivačkog sektora. Prema obliku organizacije, 151 je preduzetnik što čini 79,05% od ukupnog broja, a 40 su društva sa ograničenom odgovornošću sa učešćem od 20,95%.

Tabela 2:

Učesnici u oblasti drvoprerađivačke industrije	Broj učesnika u gradu	Udeo u ukupnom broju pravnih lica (%)	Udeo u ukupnom broju učesnika (%)
UČESNICI - UKUPNO (1+2)	191		100
1. PRAVNA LICA / PRIVREDNA DRUŠTVA - UKUPNO	40	4.26	20.95
<i>Ortačko društvo</i>	/	/	/
<i>Komanditno društvo</i>	/	/	/
<i>Društvo sa ograničenom odgovornošću</i>	40	4.26	20.95
<i>Akcionarsko društvo</i>	/	/	/
2. FIZIČKA LICA / PREDUZETNICI - UKUPNO	151		79.05

4.2 Privredna društva (preduzeća)

U oblasti drvoprerađivačke industrije, 29 preduzeća zapošljava do 10 radnika, sedam preduzeća zapošljava od 11-50 radnika, dok četiri preduzeća zapošljava od 51-100 radnika. Ukupan udeo preduzeća drvne industrije u odnosu na ukupan broj preduzeća u sektoru preradivačke industrije je 4,27 %.

Posmatrajući oblast drvne industriji, najveće učešće ima pilanska prerada drveta sa 20%, proizvodnja nameštaja od masivnog drveta i ostalih proizvoda od drveta.

Prema veličini preduzeća, 25 su mikro sa udelom od 62.5%, osam je malih i sedam srednjih preduzeća. U strukturi mikro preduzeća, najviše je firmi koje se bave pilanskom preradom drveta a zatim firme koje proizvode nameštaj od masivnog drveta. U malim i srednjim preduzećima takodje su najzastupljenija preduzeća iz navedenih delatnosti.

Prosečan broj zaposlenih u mikro preduzećima je do 10 radnika, poslovni prihodi 700.000 eura, dok je prosečna vrednost poslovne imovine 350.000 eura. Prosečan broj zaposlenih u malim preduzećima je 10 do 50, poslovni prihodi 700.000 do 8.800.000 eura, dok je prosečna vrednost poslovne imovine 350.000 do 4.400.000 eura. Prosečan broj zaposlenih u srednjim preduzećima je 50 do 250, poslovni prihodi 8.800.000 do 35.000.000 eura, dok je prosečna vrednost poslovne imovine 4.400.000 – 17.500.000 eura.

Kada analiziramo preduzeća drvne industrije prema broju radnika, pretežnoj delatnosti i veličini preduzeća zaključujemo da je najveći broj radnika u srednjim preduzećima koja se bave proizvodnjom nameštaja od masivnog drveta a zatim sledi proizvodnja parketa u srednjim preduzećima. Takodje, u srednjim preduzećima zaposleno je 80% radnika od ukupnog broja zaposlenih u preduzećima ove grane industrije.

Tabela 3:

Delatnost drvoprerađivačke / proizvodi	Broj radnika					Udeo u ukupnom broju preduzeća iste delatnosti (%)				Udeo u ukupnom broju preduzeća u drvoprerađivačkom sektoru (%)
	velika	srednja	mala	mikro	ukupno	velika	srednja	mala	mikro	
UKUPNO		417	114	60	591		70.56	19.29	10.15	100
Nameštaj od masivnog drveta		235	49	8	292		80.48	16.78	2.74	100
Tapacirani nameštaj		60			60		100			100
Pločasti nameštaj				7	7				100	100
Parket		122	13	8	143		85.32	9.09	5.59	100
Prozori i vrata				4	4				100	100
Pilanska prerada drveta			27	13	40			67.5	32.5	100
Furnir				5	5				100	100
Ambalaža od drveta				4	4				100	100
Ostali proizvodi od drveta			25	11	36			69.45	30.55	100

4.3 Preduzetnici

U oblasti drvoprerađivačke industrije po delatnostima, od ukupno 151-og preduzetnika, najzastupljenija je proizvodnja ostalih proizvoda od drveta sa 30% i pilanska prerada drveta sa 25,2%. Zatim sledi proizvodnja pločastog nameštaja sa 14% i proizvodnja furnira sa 9,93%.

Vrsta sirovina koju koriste preduzetnici u drvoprerađivačkom sektoru prikazana je u tabeli prema delatnosti kojom se bave.

Tabela 4:

Delatnost drvoprerade/ proizvodi	Sirovina koja se koristi (drvni sortimenti)
Nameštaj od masivnog drveta	Bukva, hrast, medijapan
Tapacirani nameštaj	Bukva, hrast, medijapan
Pločasti nameštaj	sirova iverica, šper ploča, lesonit, medijapan
Parquet	Bukva, hrast, medijapan
Prozori i vrata	Bukva, hrast
Pilanska prerada drveta	Bukva, hrast
Ploče na bazi drveta	Iverica
Furnir	Šper ploča
Ambalaža od drveta	Bukva
Gorivo na bazi drveta	Drveni ugalj
Ostali proizvodi od drveta	Bukva, hrast, iverica

4.4 Makroekonomski pokazatelji

Prema preliminarnim rezultatima obračuna regionalnog bruto domaćeg proizvoda (BDP), vrednost regionalnog BDP-a i učešća regiona u vrednosti nacionalnog BDP-a iznose: Beogradski region 38,7%, Region Vojvodine 27,4%, Region Šumadije i Zapadne Srbije 19,7% i Region Južne i Istočne Srbije 14,1%.

U tabeli su prikazani podaci makroekonomskih pokazatelja u sektoru drvoprerade za grad Leskovac.

Tabela 5:

Pokazatelji sektora drvoprerade	Vrednost (broj, iznos)	u odnosu na ostale sektore privrede
		Udeo (%)
Broj preduzeća	40	4.27
Broj preduzetnika	151	4.66
Broj zaposlenih	1067	10.94
Ukupan prihod	1.005.620.000	
Ukupno ostvarena dobit	107.668.000	

Makroekonomski pokazatelji sektora drvoprerade u gradu (APR 2013.)

U sektoru drvoprerade, najčešći dobavljači sirovine reprezentativnih proizvođača nameštaja su ŠG „Šuma“ Leskovac i fizička lica. Kada su u pitanju mašine koje se najviše koriste, privrednici su navodili bansek, CNC mašinu i brentu.

4.5 Investicije u drvoprerađivačkom sektoru

U oblasti drvne industrije dominira proizvodnja finalnih proizvoda - proizvodi od masivnog drveta, školski, predškolski i kancelarijski nameštaj, građevinska stolarija, komadni nameštaj, tapacirani nameštaj, furnir, palete, briket. U tabeli je prikazan broj radnika u kompanijama drvne industrije prema podacima Agencije za lokalni ekonomski razvoj (Upitnik za privrednike -2015).

Tabela 6:

Preduzeća u drвноj industriji po broju radnika, 2015.	
Najveća preduzeća drvne industrije	Broj radnika u 2015. godini
SZTR MITA	175
RANDELOVIĆ DOO STROJKOVCE	72
STR BELI BOR	69
BLAND ZLOČUDOVO DOO	66
DRVOPRODUKT-KOČIĆ STROJKOVCE DOO	64
4M DOO	60
BRAĆA APOSTOLOVIĆ DOO	58
PTR BATA Đ	29
PR BEBI SNOVI	28

Izvor: ALER – Upitnik za privrednike -2015

U narednoj tabeli je prikazan tip investicije za naznačene firme u oblasti drvne industrije uključujući vrednost investicije za poslednjih pet godina.

Tabela 7:

Ostvarene investicije u privatnom sektoru					
R.br	Naziv kompanije	Zemlja porekla	Tip investicije	Vrednost investicije (€)	Početak investicije
1.	Termomont DOO	Srbija	Proširenje kapaciteta	500,000	2010
2.	Tranzit komerc DOO	Srbija	Uvodjenje nove tehnologije	60,000	2010
3.	Bland DOO	Srbija	Kupovina opreme	56,896	2013
4.	4M DOO	Srbija	Nabavka sirovine	59,736	2013
5.	SZTR Mita	Srbija	Adaptacija prostora i kupovina opreme	106,034	2013
6.	PR Bebisnovi	Srbija	Nabavka opreme	47,413	2013
7.	ZR Treska	Srbija	Nabavka opreme	10,618	2013
8.	PR Drvoprodukt Pešić	Srbija	Kupovina opreme	6,600	2014
9.	Tranzit komerc DOO	Srbija	Kupovina opreme	41,320	2014
10.	STR Beli Bor	Srbija	Izgradnja objekta	33,060	2014
11.	PR Bebisnovi	Srbija	Kupovina i rekonstrukcija objekta	165,290	2014
12.	4M DOO	Srbija	Kupovina brownfilda i opreme	177,030	2014/2015

13.	Braća Apostolović DOO	Srbija	Kupovina opreme	18,650	2014/2015
14.	ZR Modul - 27	Srbija	Kupovina sirovina i materijala	16,530	2015

4.6 Ljudski i obrazovni resursi

U strukturi stanovništva evidentno je učešće od 67,19 % radnog kontigenta od 15-64 godina starosti a ženske populacije 33,11%.

Tabela 8:

	Grad, 2013		Grad, 2014	
	Broj stanovnika	Udeo u ukupnom stanovništvu (%)	Broj stanovnika	Udeo u ukupnom stanovništvu (%)
Prosečna starost (godine)	41.52	/	42,43	/
Radni kontigent 15-64	95718	67,54	94388	67.19
Udeo ženskog stanovništva	47161	33.27	46516	33.11
Udeo muškog stanovništva	48557	34.27	47872	34.07

U Leskovcu postoje sledeće obrazovne institucije: Tehnološki fakultet, Visoka poslovna škola strukovnih studija, Visoka škola za tekstil i dizajn, 11 srednjih škola, 22 matične osnovne škole i 65 područnih odeljenja osnovnih škola.

Prema podacima GU za društvene delatnosti, na teritoriji Leskovca osnovno obrazovanje se obavlja u 24 škole sa ukupno 87 objekata osnovnog obrazovanja a ukupan broj učenika u školskoj 2014-2015. godini iznosio 12.063.

Leskovac ima 11 srednjih škola: Gimnazija, Ekonomska škola, Medicinska, Tehnička, Poljoprivredna, Trgovinsko – ugostiteljska, Srednja škola „Grdelica“, Muzička škola, Škola za tekstil i dizajn, Hemijsko – tehnološka i specijalna škola "11 oktobar". Broj učenika u njima, u školskoj 2014-2015. godini je 5.849.

Tabela 9:

		Grad	Udeo u ukupnom broju ustanova u okrugu (%)
Osnovne škole	ukupno	87	46.03
	odeljenja	527	62.00
Srednje škole	ukupno	11	61.11
	odeljenja	244	70.72
Specijalne škole	ukupno	1	100.00
	odeljenja	38	100.00

Škole za odrasle	ukupno	6	85.72
	odeljenja	6	85.72
Više škole		2	100
Fakulteti		1	100
UKUPNO – sve ustanove		108	108

Tabela 10:

Srednja škola/fakultet i stručni profili	Grad	Ukupan broj učenika u drvoprerađivačkom sektoru
Srednja škola Grdelica – tri obrazovna profila	Leskovac	250
Tehničar za oblikovanje nameštaja i enterijera- 4 godine		
Proizviđač finalnih proizvoda od drveta- stolar 3 godina		

U leskovačkom kraju, jedina srednja stručna škola za drvoprerađivače nalazi se u Grdelici. Ova škola tradicionalnim i savremenim metodama i nastavnim sredstvima obrazuje i vaspitava učenike za dalji rad i obrazovanje. Sem toga, škola se bavi i obrazovanjem odraslih kroz dokvalifikaciju, prekvalifikaciju i specijalizaciju u oba područja rada.

V ZAKLJUČCI I PREPORUKE

U oblasti drvoprerađivačke industrije u Leskovcu dominira proizvodnja i prodaja rezane gradje, dok je proizvodnja finalnih proizvoda veoma malo zastupljena. Ovo možemo zaključiti na osnovu malog broja privrednih društava koja se bave proizvodnjom finalnih proizvoda, kao i na osnovu veoma velike zastupljenosti proizvodnje poluproizvoda i drvne gradje u odnosu na proizvodnju finalnog proizvoda. Jednostavna proizvodnja drvne gradje predstavlja jednostavno rešenje za preduzetnike koji nemaju dovoljno finansijskih sredstava za razvoj, kao ni dovoljno informacija sa tržišta van Srbije. Kako bi ovaj odnos promenili, neophodan je strateški pristup koji će dovesti do sistemskog rešenja i unapredjenja.

Još jedan pokazatelj potrebe za preusmeravanjem proizvodnje na gotove proizvode predstavlja i broj radnika u ovim proizvodjačkim granama. Više od 65% radnika zapošljava svega 30% preduzeća koja se bave proizvodnjom gotovog proizvoda, prvenstveno nameštaja, što nam govori o velikim mogućnostima za razvoj. Problem u ostvarivanju ovakvih ciljeva je nedostatak finansija i nedovoljna informisanost o mogućnostima na stranim tržištima.

Proizvodjači nameštaja od drveta (pretežno stolova i stolica), već rade za poznatog kupca a to su najčešće saloni nameštaja u Srbiji. Medjutim, kada dobiju zahtev da

proizvedu i prodaju veću količinu proizvoda u određenom roku, oni ne mogu da odgovore zahtevima kupaca jer nemaju dovoljne proizvodne kapacitete.

Da bi proširili svoju proizvodnju potrebna su velika finansijska sredstva, naročito za izgradnju sušara. Kako ovakvi zahtevi kupaca nisu stalni, ulaganje u povećanje kapaciteta je rizično. Zbog toga drvoprerađivači u ovoj oblasti očekuju podršku države, jer će proširenje kapaciteta dovesti i do otvaranja novih radnih mesta, odnosno smanjenja velikog broja nezaposlenih.

Zaključujemo da su podsticaji namenjeni drvoprerađivačima sa ciljem proizvodnje i izvoza finalnih proizvoda uz stvaranje veće dodate vrednosti potrebni. Podsticaji se mogu ogledati u podsticanju povezivanja i udruživanja u cilju ostvarivanja prava na subvencionisanje sušara, mašina i alate, lakši pristup sirovini ukoliko se radi o proizvodnji gotovih proizvoda, kao i ostalim vidovima podrške koji moraju biti osmišljeni i pripremljeni strateški, nakon završetka svih potrebnih analiza i izrade Akcionog plana za pozicioniranje Srbije kao zemlje izvoznice nameštaja od masivnog drveta.